

ราชาศัพท์ที่มักใช้กันไม่ถูกต้อง¹

โดย... ศ.จันทน์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม

เรื่องการใช้ “ราชาศัพท์” นี้เป็นเรื่องที่มีปัญหาอยู่มาก ดังที่ได้เคยพบเห็นกันมาบ้างแล้ว แต่ถึงกระนั้นก็ปรากฏว่ายังมักใช้กัน ไม่ถูกต้องอยู่ตลอดมา ทั้งนี้ก็เพราะเราทุกคนต่างก็ประสงค์จะใช้คำ “ราชาศัพท์” ให้ถูกต้อง แต่บางทีก็ไม่ทราบว่าจะไปปรึกษาหารือใคร ก็เลยมักใช้เท่าที่ตนคิดว่าถูกต้อง บางทีก็ขาดไปบ้าง บางทีก็เกินไปบ้าง ในเรื่องนี้ ม.ล. ปีย์ มาลากุล ท่านได้เคยตั้งข้อสังเกตเท่าที่ท่านเคยพบเห็น และได้ยินได้ฟังอยู่เสมอ โดยเฉพาะคำว่า “ถวายการต้อนรับ” ที่ใช้กันอยู่เป็นประจำทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ คงเป็นเพราะเวลาใช้กับบุคคลชั้นนำของประเทศที่มีใช้พระมหากษัตริย์หรือเจ้านาย เคยใช้ว่า “ให้การต้อนรับ” พอเปลี่ยนเป็นราชาศัพท์ก็เลยกลายเป็น “ถวายการต้อนรับ” ซึ่งเป็นสำนวนฝรั่งมากไปหน่อย ข้อสังเกตของ ม.ล. ปีย์ มาลากุล นับว่ามีประโยชน์อยู่มาก ท่านได้ให้ข้อสังเกตและชี้แจงวิธีใช้ราชาศัพท์ที่ถูกต้องไว้ และข้าพเจ้าขอขยายความเพิ่มเติมในบางประเด็นบ้าง ดังนี้

๑. คำว่า “ถวายการต้อนรับ” และ “ถวายความจงรักภักดี” มักมีผู้ชอบใช้กันมาก ทั้งทางวิทยุกระจายเสียง ทางโทรทัศน์ และทางสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ คำนี้เป็นการใช้ที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะเรามีภาษาไทยสำหรับการนี้อยู่แล้ว คือ “เฝ้าฯ รับเสด็จ” หรือ “รับเสด็จ” เช่น เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปที่ใด ถ้ามีราษฎรมาชุมนุมคอยเฝ้าฯ รับเสด็จอย่างหนาแน่น ก็ควรใช้ข้อความว่า “ราษฎรมาเฝ้าฯ รับเสด็จอย่างหนาแน่น” ไม่ใช่ “ราษฎรมาถวายการต้อนรับอย่างหนาแน่น” ดังที่ได้ยินได้ฟังกันอยู่บ่อย ๆ “ความจงรักภักดี” ก็ทำนองเดียวกัน เป็นสิ่งที่จะเอามาถวายกันไม่ได้ หากเป็นสิ่งที่มิประจำอยู่ในจิตใจของคนแต่ละคน เพราะฉะนั้น จึงควรใช้ว่า “จงรักภักดี” หรือ “มีความจงรักภักดี”

๒. คำกริยาใดที่เป็นราชาศัพท์อยู่แล้ว เช่น เสด็จ เสวย ตรัส ฯลฯ ห้ามใช้คำว่า “ทรง” นำหน้า คือจะใช้ว่า ทรงเสด็จ ทรงเสวย ทรงตรัส ฯลฯ ไม่ได้ แต่ถ้ากริยานั้นเป็นคำไทย ๆ เช่น ถือ จับ วาด ฯลฯ เมื่อจะใช้เป็นราชาศัพท์ ก็ให้เติมคำว่า “ทรง” ข้างหน้า เป็น ทรงถือ ทรงจับ ทรงวาด ฯลฯ ได้

๓. การใช้ “พระราช” หรือ “พระ” นำหน้า ให้ถือหลักว่า เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี ใช้ “พระราช” นำหน้า เช่น พระราชหัตถเลขา พระราชโทรเลข ฯลฯ แต่ถ้าเป็นอวัยวะก็ใช้เพียง “พระ” นำหน้า เช่น พระหัตถ์ พระกร พระพาหา ฯลฯ คำนามที่ไม่มีราชาศัพท์ถ้าต้องการใช้ให้เป็นราชาศัพท์ ให้เติมคำว่า “พระ” ข้างหน้า เช่น พระเกี้ยว

๔. การใช้คำ “พระบรม” นำหน้านั้น ใช้เฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น เช่น พระบรมราชานุญาต พระบรมราชูปถัมภ์ พระบรมราชานุเคราะห์ พระบรมราชาบาท และพระปรมาภิไธย (ซึ่งก็คือ พระบรมนามาภิไธย นั่นเอง) ฯลฯ สำหรับสมเด็จพระบรมราชินีให้ตัดคำว่า “บรม” ออก เช่น พระนามาภิไธย พระราชาบาท

¹ ผู้เขียน : ศ.จันทน์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม

ที่มา : ภาษาไทยไขขาน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา. ๒๕๒๘. หน้า ๒๑๒-๒๑๖.

เรียบเรียงโดย ครูจตุรี บินคูห์ลิม โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล

พระราชินูปถัมภ์ ฯลฯ ถ้าจะกล่าวว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงลงชื่อก็ให้ใช้ว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงลงพระปรมาภิไธย และพระนามาภิไธย

๕. พระราชวงศ์ที่ทรงฐานันดรศักดิ์ มี “พระ” นำหน้า อันได้แก่ พระวรวงศ์เธอ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ (-บอ-รม-มะ-) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอใช้ “พระ” นำหน้าราชาศัพท์ เช่น พระหัตถ์ พระกร ฯลฯ ถ้าเป็นชั้นหม่อมเจ้า ไม่ต้องมี “พระ” นำหน้า ใช้เพียงราชาศัพท์เฉย ๆ เช่น หัตถ์ กร ฯลฯ ตัวอย่างเช่น

“พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า...ประจวบพระโรคพระหทัยสิ้นพระชนม์ พระราชทานน้ำสรงพระศพที่วัด...”

“หม่อมเจ้า...ประจวบ โรคหทัย ถึงชีพิตักษัย พระราชทานน้ำสรงศพที่วัด...”

๖. เมื่อกล่าวถึงการแสดงใด ๆ ถวายให้ทอดพระเนตร มักจะใช้กันว่า “แสดงหน้าพระพักตร์” หรือ “แสดงหน้าพระที่นั่ง” อย่างนี้ไม่ถูกต้อง ในกรณีเช่นนี้ต้องใช้ว่า “แสดงเฉพาะพระพักตร์” หรือ “แสดงหน้าที่นั่ง” โดยเฉพาะข้อความว่า “แสดงหน้าพระที่นั่ง” ก็ควรจะหมายถึงหน้าปราสาทราชมณเฑียรในพระบรมมหาราชวัง เช่น พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทพระที่นั่งไพศาลทักษิณ หรือ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย (อะ-มะ-ริน-วิ-นิต-ไถ) เป็นต้น

๗. ในเมื่อประมุขของต่างประเทศมาเยือนประเทศไทย หรือเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยือนประเทศใดก็ตาม มักจะใช้คำว่า “ราชอาคันตุกะ” และ “อาคันตุกะ” ผิด ๆ อยู่เสมอ คำว่า “อาคันตุกะ” นี้ จะมีคำว่า “ราช” นำหน้าหรือไม่นั้นต้องแล้วแต่บุคคล ถ้าเป็นแขกของพระมหากษัตริย์ จึงใช้คำว่า “ราช” นำหน้า ถ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ไปทรงเป็นแขกของผู้อื่น ถ้าผู้นั้นเป็นพระมหากษัตริย์ ก็ใช้ว่า “ทรงเป็นราชอาคันตุกะ” เช่น “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระราชอาคันตุกะของสมเด็จพระราชินีเอลิซาเบท” แต่ถ้าทรงเป็นแขกของประธานาธิบดี จะใช้ว่า “ทรงเป็นพระราชอาคันตุกะของประธานาธิบดี” ไม่ได้ เพราะประธานาธิบดี ไม่ใช่พระมหากษัตริย์ ในกรณีเช่นนี้ต้องใช้ว่า “ทรงเป็นอาคันตุกะของประธานาธิบดี” แต่ถ้าประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา มาเยือนประเทศไทยในฐานะเป็นแขกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในกรณีเช่นนี้ ก็ถือว่า ประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาเป็นราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๘. การกล่าวขานถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มักใช้กันไม่ถูกต้อง เช่น ใช้ว่า “พระเจ้าอยู่หัวและพระราชินี” “ในหลวงและราชินี” การใช้เช่นนี้ไม่ถูกต้องและไม่งดงามอย่างยิ่ง การกล่าวขานถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขอให้ใช้ว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” หรือ “พระเจ้าอยู่หัว” และไม่ควรใช้ว่า “สิ้นเกล้าสิ้นกระหม่อม” ซึ่งไม่มีความหมายอะไรเลย เมื่อจะกล่าวขานถึงสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ให้ใช้ว่า “สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” หรือ “สมเด็จพระบรมราชินีนาถ” อย่าใช้ว่า “พระราชินี” หรือ “ราชินี” ซึ่งแปลว่า “พระเจ้าแผ่นดินผู้หญิง” ถ้าจะเรียก “สมเด็จพระราชินีเอลิซาเบท” ก็เรียกได้ แต่อย่าเรียก “สมเด็จพระนางเจ้าเอลิซาเบท” เพราะพระราชสวามีของพระองค์ท่านมิใช่พระมหากษัตริย์ ถ้าจะพูดลาลองว่า “ในหลวง สมเด็จพระ” อย่างนี้ไม่ผิด

“ทูลกระหม่อมชาย” ใช้ว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ” และ “ทูลกระหม่อมหญิง” ใช้ว่า “สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ” ถ้าขานพระนามสั้น ๆ ใช้ “ทูลกระหม่อมชาย ทูลกระหม่อมหญิง ทูลกระหม่อม” อย่าใช้ “ฟ้าชาย ฟ้าหญิง” หรือ “พระเจ้าลูกยาเธอ พระเจ้าลูกเธอ”

การเรียกทูลกระหม่อม ไม่ต้องใช้ว่า “ทูลกระหม่อมฟ้าชาย ทูลกระหม่อมฟ้าหญิง” เพราะคำว่า “ทูลกระหม่อม” หมายถึง “สมเด็จพระราชโอรส สมเด็จพระราชธิดา” ซึ่งทรงเป็น “เจ้าฟ้า” อยู่แล้ว ถ้าทรงเป็นเพียง พระราชโอรส พระราชธิดา เรียกล้าลองว่า “เสด็จ” คำว่า “เสด็จ” ใช้เฉพาะพระราชโอรสพระราชธิดา ซึ่งทรงเป็น พระองค์เจ้านั้น เช่น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวาปีนุษากร เรียกล้าลองว่า “เสด็จ” ได้ แต่พระองค์เจ้าที่ มิได้ทรงเป็นพระราชโอรสพระราชธิดา จะเรียกพระองค์ท่านว่า “เสด็จ” ไม่ได้

๕. การเรียกตำแหน่งพระองค์เจ้า หม่อมเจ้า หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวงอย่างล้าลอง ถ้าเป็น “พระองค์ เจ้า” ใช้ “พระองค์ชาย-พระองค์หญิง” ถ้าเป็น “หม่อมเจ้า” ใช้ “ท่านชาย-ท่านหญิง” ถ้าเป็น “หม่อมราชวงศ์” ใช้ “คุณชาย-คุณหญิง” ถ้าเป็น “หม่อมหลวง” ใช้ “คุณ” ทั้งชายและหญิง

๑๐. การเรียกราชทินนามหรือสมณศักดิ์ ถ้าเป็นทางการให้เรียกตามราชทินนาม หรือสมณศักดิ์นั้น ๆ เช่น “พระยาอนุรักษรัชมณเฑียร” ก็เรียก “พระยาอนุรักษรัชมณเฑียร” อย่าเรียก “เจ้าคุณอนุรักษรัชมณเฑียร” หรือ “พระศาสนโสภณ” ก็อย่าเรียกว่า “เจ้าคุณศาสนโสภณ” เว้นแต่การเรียกล้าลอง จะเรียกว่า “ท่านเจ้าคุณ” หรือ “เจ้าคุณ” นั้นไม่ห้าม

ผู้มีบรรดาศักดิ์เป็น “นาย” เช่น “นายจ่านราชกิจ นายวรการบัญชา” อย่าเปลี่ยน “นาย” เป็น “คุณ” เพราะ “นาย” ในที่นี้เป็นราชทินนามบรรดาศักดิ์ คำว่า “นาย” ในกรณีเช่นนี้มักไม่ค่อยคุ้นกัน ทำให้บางคนเข้าใจว่าเป็นชื่อ กับนามสกุล จึงเขียนแยกกันเป็น “นายจ่านราชกิจ” “นายวรการ บัญชา” เป็นต้น หรือแม้สมณศักดิ์ของพระราชาคณะ ซึ่งเราเรียกล้าลองว่า “เจ้าคุณ” หรือ “ท่านเจ้าคุณ” นั้น มีคำว่า “พระ” นำหน้าราชทินนาม เช่น “พระกวีวรรณ” บางคนก็เข้าใจว่าชื่อ “พระกวี” นามสกุล “วรรณ” ก็เลยเขียนแยกกันเป็น “พระกวีวรรณ” กลายเป็นพระธรรมคาไป ยิ่งถ้าพระราชาคณะรูปนั้นอายุน้อยเพียงสัก ๓๐ ปีด้วยแล้ว แม้เห็นหน้าก็ยังไม่เข้าใจว่าเป็นพระธรรมคา รูปหนึ่ง เวลาโดยสารรถไฟไปในกิจของสงฆ์ ตามปกติก็จะได้ห้องนอนเอก แต่นายสถานีเห็นชื่อสมณศักดิ์ ก็เข้าใจว่าเป็นพระธรรมคา โดยแยกชื่อสมณศักดิ์นั้นเป็นชื่อกับนามสกุล เลยให้ไปอยู่ชั้น ๒ ก็เคยมีมาแล้ว อย่างนี้ไม่ถูกต้อง

บรรดาศักดิ์ของผู้เป็นราชสกุลอีกอย่างหนึ่ง ไม่สู้คุ้นกัน คือ บรรดาศักดิ์ “หม่อม” เช่น หม่อมทิววงศ์ถวัลยศักดิ์ หม่อมสนิทวงศ์เสณี คำว่า “หม่อม” ในที่นี้เป็นบรรดาศักดิ์เช่นเดียวกับ หลวง พระ พระยา ผู้ที่มีบรรดาศักดิ์ “หม่อม” ไม่ใช่เจ้า เป็น หม่อมราชวงศ์

๑๑. นางสนองพระโอษฐ์ นางพระกำนัล ถ้าไม่มีฐานันดรศักดิ์เป็นหม่อมราชวงศ์หรือหม่อมหลวง ให้ใช้ “คุณ” นำหน้าชื่อ แต่ถ้าเป็นหม่อมราชวงศ์หรือหม่อมหลวง ก็ไม่ต้องเปลี่ยนคำนำหน้าเป็น “คุณ”

๑๒. สุภาพสตรีที่ได้รับพระราชทานอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า มักจะเข้าใจว่าต้องเรียก “คุณหญิง” เสมอ เป็นการไม่ถูกต้อง ถ้าสุภาพสตรีนั้นเป็นหม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ก็คงเรียก หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ตามเดิม เช่น หม่อมราชวงศ์เบญจวรรณ จักรพันธุ์ เป็นต้นถ้าสุภาพสตรีมีฐานันดรศักดิ์ และสมรสแล้ว เรียก “คุณหญิง” เช่น คุณหญิงบุญเจือ ไชยภักดิ์ คุณหญิงสุธรรมา อวยชัย ถ้ายังไม่ได้สมรสเรียก “คุณ” เช่น คุณรัญจวน อินทรกำแหง คุณเพียร เวชบุณ

ถ้าได้รับพระราชทานทูลเชิญจุลจอมเกล้าพิเศษ ถึงแม้จะมีฐานันดรศักดิ์เป็น หม่อมราชวงศ์ หม่อมหลวง ก็ตาม ก็เรียก “ท่านผู้หญิง” เช่น ท่านผู้หญิงประยงค์ สนิทวงศ์ฯ ท่านผู้หญิงทิววงศ์ ถวัลยศักดิ์ (หม่อมราชวงศ์พรพรรณ

ทวิวงศ์) แต่ถ้ามีฐานันดรศักดิ์เป็นหม่อมของพระราชวงศ์ไม่เรียกเป็น “ท่านผู้หญิง” คงเรียกตามฐานันดรศักดิ์เดิม เช่น หม่อมหลวงสร้อยระย้า ยุคล เป็นต้น

สุภาพสตรีที่สมรสแล้ว แต่ไม่ได้เป็นภริยาของพระยา หรือไม่ได้รับพระราชทานราชอิสริยาภรณ์ จุลจอมเกล้า อย่าเรียก “คุณหญิง” คงเป็น “นาง” หรือเรียกถ่าลงว่า “คุณนาย” ก็ได้

๑๓. คำว่า “ภริยา” มีที่ใช้แตกต่างกัน คือ:

ก. สำหรับหม่อม (ภริยา) ของพระราชวงศ์ ถ้ามีฐานันดรศักดิ์ ก็เรียกตามฐานันดรศักดิ์เดิม เช่น หม่อมเจ้าสุวินิต ทิตยากร และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธศิริโสภา หม่อมเจ้าภีศเดช และหม่อมราชวงศ์คัชวรินทร์ รัชนี้ เป็นต้น

ข. ถ้าเป็นสตรีธรรมดา เรียกว่า “หม่อม” นามสกุลของ “หม่อม” เปลี่ยนเป็นราชสกุล แต่มี “ณ อยุรยา” ต่อท้าย เช่น หม่อมเจ้าชุมพลกบุตร ชุมพล และหม่อมสมจิตรชุมพล ณ อยุรยา เป็นต้น

ค. ถ้าสุภาพสตรีเป็นหม่อมเจ้า เรียกว่า “ชายา” ถ้าเป็นพระองค์เจ้าเรียกว่า “พระชายา”

๑๔. คำที่เป็น “คำสั่ง” “คำพูด” “ความดำริ” สำหรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใช้ “พระบรมราชโองการ” “พระราชกระแส” “กระแสพระราชดำรัส” “พระราชดำริ” “กระแสพระราชดำริ” สำหรับพระบรมราชินี ใช้เช่นเดียวกัน เว้นแต่ “คำสั่ง” ใช้ว่า “พระราชเสาวนีย์” (คำว่า “พระบรมราชโองการ” นั้นใช้เมื่อทรงรับพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว)

ขอให้ระมัดระวัง การใช้คำว่า “พระบรมราชโองการ” หรือ “พระราชเสาวนีย์” ๒ คำนี้เป็นการพูดที่เป็นคำสั่ง คือมีผลบังคับ ไม่ใช่เป็นการพูดธรรมดา อย่างเช่นนิสิตกราบบังคมทูล ขอให้พูด ต้องใช้ว่า “ขอพระราชทานพระราชกระแส” หรือ “ขอพระราชทานกระแสพระราชดำรัส” ไม่ใช่ “ขอพระราชทานพระบรมราชโองการ” หรือ “ขอพระราชทานพระราชเสาวนีย์”

๑๕. การใช้คำ “ถวาย” ถ้าสิ่งของนั้นเป็นของเล็ก ใช้ “ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย” ถ้าเป็นของใหญ่ใช้ “น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวาย” หรือ “ถวาย” เฉย ๆ

๑๖. คำว่า “บอก” มักใช้ผิดเสมอ คือชอบใช้ “กราบบังคมทูล” ที่ถูกต้องใช้ว่า “กราบบังคมทูล” เช่น “กราบบังคมทูลถวายรายงาน” “กราบบังคมทูลรายงานกิจการ”

๑๗. คำว่า “ขอบใจ” ถ้าจะกล่าวหาว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงขอบใจก็ใช้ว่า “ทรงขอบใจ” หรือ “พระราชทานพระราชกระแสขอบใจ” ไม่ใช่ “ขอบพระทัย” เว้นแต่ผู้ที่ทรงขอบใจนั้นเป็นพระราชวงศ์ จึงใช้ “ขอบพระทัย” เช่น :

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชกระแสขอบใจประชาชน”

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชกระแสขอบพระทัย พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราธิปกพงศ์ประพันธ์”

๑๘. การใช้ราชาศัพท์ต้องระมัดระวังในทุก ๆ ด้าน เช่น ทูลกระหม่อมชายเสด็จร้านค้า เจ้าของร้านถวายหมวก เช่นนี้จะใช้ว่า “ถวายพระมาลา” ไม่ได้ เพราะหมวกนั้นยังไม่ได้เป็นของพระองค์ท่าน คำว่า “ฉลองพระองค์” ระวังอย่าใช้ว่า “ทรงฉลองพระองค์ขาสั้น” เพราะฉลองพระองค์ คือ “เสื้อ” หรือคำว่า “พระภุชญา” แปลว่า “ผ้าถุง” อย่าใช้ในกรณีแปลว่า “ผ้าคลุม” ต้องใช้ว่า “ทรงพระสนับเพลาขาสั้น” ถ้าเป็นผ้าคลุม ต้องใช้ว่า “ผ้าคลุมพระเกศา”

๑๕. คำใหม่ ๆ ที่ไม่มีราชาศัพท์โดยเฉพาะ เช่น กระเป๋าคู เครื่องสำอาง ลิปสติก นาฬิกา เซตผม สเปรย์ผม เมื่อจะใช้ให้เป็นราชาศัพท์ คำใดที่เปลี่ยนได้ก็เปลี่ยน ที่เปลี่ยนไม่ได้ก็ควรคงรูปศัพท์เดิมไว้ เช่น กระเป๋าทรงถือ เครื่องพระสำอาง นาฬิกา ลิปสติก ทรงแต่งพระเกศา ทรงถีดเส้นพระเกศา เป็นต้น

๑๖. คำว่า “พระสุธารส” เดิมหมายถึง “น้ำชา” แต่ในปัจจุบัน ใช้หมายถึง “น้ำเย็น” ธรรมดา ๆ ถ้าเป็น “น้ำชา” ก็ใช้ว่า “พระสุธารสชา” แต่ถ้าเป็น กาแฟ โอวัลติน เป๊ปซี่โคล่า โคคาโคล่า ฯลฯ ก็คงใช้อย่างเดิม ไม่ต้องเปลี่ยนเป็น พระสุธารสกาแฟ พระสุธารสโอวัลติน พระสุธารสเป๊ปซี่โคล่า พระสุธารสโคคาโคล่า ฯลฯ

๑๗. คำว่า “ทูล” จะเป็น “ทูลเกล้าฯ” หรือ “ทูลกระหม่อม” ก็ให้เขียนว่า “ทูล” อย่าเปลี่ยนเป็น “ทูน” เพราะ “ทูน” ไม่ใช่ราชาศัพท์

มีผู้สงสัยอยู่เสมอว่า เมื่อกล่าวถึง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ต่างประเทศ หรือตัวละครในวรรณคดีที่เป็นเจ้า เช่น อิเหนา จะต้องใช้ราชาศัพท์หรือไม่ เรื่องนี้ต้องใช้ตามฐานันดรศักดิ์ที่แท้จริง เว้นแต่คำว่า “บรม” ใช้สำหรับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น

การใช้ “ราชาศัพท์” นี้ ไม่ใช่ใช้เมื่อกราบบังคมทูลหรือกราบทูลเฉพาะพระองค์ท่านเท่านั้น แม้จะเป็นการกล่าวถึงหรือกล่าวลับหลังก็ต้องใช้ราชาศัพท์ อย่าคิดว่าเป็นการพูดกันเอง หรือประสงค์จะพูดเร็ว จึงใช้คำธรรมดาแทนใช้ราชาศัพท์ ซึ่งจะเป็นการไม่ถวายความเคารพไป

๑๘. การใช้ราชาศัพท์แต่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมเด็จพระยุพราช สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระบรมราชกุมารี ได้มีประกาศสำนักพระราชวังกำหนดให้ใช้ดังนี้ คำขึ้นต้นใช้ว่า “ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทรงทราบฝ่าละอองพระบาท”

คำลงท้าย ใช้ว่า “ควรมิควรสุดแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม”

สรรพนาม ถ้าแทนผู้พูด ใช้ว่า “ข้าพระพุทธเจ้า”

ถ้าแทนพระองค์ ใช้ว่า “ใต้ฝ่าละอองพระบาท”

ราชาศัพท์ทั่วไป ใช้เสมอเหมือนสมเด็จพระบรมราชินี.